

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Буранова Ігоря Юрійовича «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), уточненої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 31 березня 2026 року (протокол № 6)

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри юридичної психології від 18 травня 2026 року

Присутні:

кафедра юридичної психології: завідувач кафедри, доктор філософії Буданова М.О. (*голова засідання*); професор кафедри, доктор психологічних наук, професор Кудерміна О.І. (*науковий керівник*); професор кафедри, доктор психологічних наук, професор Романенко О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мартенко О.Л.; доцент кафедри, кандидат психологічних наук, професор Андросюк В.Г.; доцент кафедри доктор філософії, доцент Галич М.Ю.; доцент кафедри, доктор філософії Сняtkова Т.М.; старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук Мартенко Ю.І.

Запрошені:

науково-дослідна лабораторія з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження навчально-наукового інституту післядипломної освіти: доктор психологічних наук, професор Бойко-Бузиль Ю.Ю.; головний науковий співробітник лабораторії, доктор

психологічних наук, доцент Гальченко В.М.; провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук, старший дослідник Лубінець І.Г.; провідний науковий співробітник лабораторії, т.в.о. завідувача відділення поліграфологів, кандидат юридичних наук Литвин В.В.; старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук, старший дослідник Алексеєва О.В.; старший науковий співробітник, кандидат психологічних наук, доцент Власенко С.Б.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності: провідний науковий співробітник, доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.;

кафедра економіко-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології: професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Андрущенко І.Г. (рецензент);

кафедра адміністративно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології: доцент кафедри, кандидат юридичних наук, Бухтіярова І.Г. (рецензент);

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: начальник відділу, доктор юридичних наук, професор Тихонова О.В.

Були присутні 6 докторів наук та 12 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження ад'юнкта кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ Буранова Ігоря Юрійовича «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Ад'юнкт Буранов І.Ю. доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді ним було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, було доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми зумовлена наслідками повномасштабної агресії РФ, що спричинила масове внутрішнє переміщення понад 4,6 мільйона громадян, серед яких майже 900 тисяч – діти. В умовах воєнного стану булінг трансформувався з локальної педагогічної проблеми у складний соціальний феномен, де дитина ВПО часто стає об'єктом стигматизації за територіальною або мовною ознакою. Процес інтеграції дітей ВПО у нові територіальні громади та незнайоме освітнє середовище виходить за межі суто організаційно-логістичних заходів. Він зумовлений глибокими соціально-психологічними трансформаціями та високим ризиком виникнення конфліктної взаємодії.

Більшість наявних наукових досліджень мають фрагментарний характер і не враховують тривалий характер війни та динаміку інтеграції ВПО. Зазначене обумовлює актуалізацію комплексного інтегративного дослідження протидії булінгу дітей ВПО в площині юридичної психології.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері запобігання та протидії булінгу дітей ВПО, а предметом – його юридико-психологічні засади.

У дисертації використані загальнонаукові і спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. В основі їх застосовування є діалектичний метод, завдяки якому окремі елементи досліджуються у взаємодії та взаємозалежності. Емпіричну основу дослідження становлять результати аналізу даних офіційної статистики, здійснення судової практики розгляду справ за статтею 173-4 КУпАП відповідно до звітів судів першої інстанції. Одержання даних щодо актуальних тенденцій поширення булінгу дітей ВПО реалізовувалося шляхом проведення анонімного опитування за допомогою інструментів Google. Виокремлення психологічних засад протидії булінгу здійснювалося за допомогою застосування психодіагностичної методики «Агресивна поведінка» (Е. Ільїн, П. Ковальов). Загальна вибірка склала 838 дітей, серед яких 231 внутрішньо переміщена дитина. У ході опитування були залучені респонденти з м. Києва, Київської, Хмельницької, Сумської, Дніпропетровської, Львівської, Закарпатської, Запорізької, Житомирської, Івано-Франківської, Миколаївської, Волинської, Донецької, Полтавської, Харківської, Вінницької, Кіровоградської, Херсонської та Одеської областей, Автономної Республіки Крим.

У роботі також було використано особистий досвід роботи здобувача на різних посадах Управління ювенальної превенції Національної поліції України.

У межах першого розділу встановлено, що соціальна сутність булінгу полягає у перерозподілі влади всередині дитячої групи, де приниження «іншого» стає засобом підтримання внутрішньої згуртованості в умовах зовнішньої нестабільності. Аналіз зарубіжного досвіду дозволив виокремити ключові моделі протидії: від криміналізаційної (Франція) до відновлювальної (Швеція), де акцент зміщено на фінансову відповідальність закладу освіти за нестворення безпечного середовища.

Другий розділ присвячено емпіричному дослідженню. В ході нього було опитано 838 учнів із 20 регіонів України. Встановлено критичний розрив: при 95% обізнаності підлітків із терміном «булінг», рівень віктимізації серед дітей ВПО становить 46%, що майже вдвічі перевищує показники загальної вибірки.

Наукова новизна отриманих результатів представлених у 2 розділі полягає у наступному:

1. Вперше ідентифіковано специфічний профіль агресивності дитини ВПО, який характеризується «адаптивною фізичною агресією». Це не ознака делінквентності, а реактивний механізм самозахисту у відповідь на ізоляцію та «інституційну сліпоту» педагогів.

2. Доведено невідповідність чинної моделі правосуддя потребам дітей ВПО. Аналіз судової статистики свідчить про «фемінізацію відповідальності»: у 75% випадків за булінг дитини карають матерів. Крім того, майже 47% справ

закриваються без стягнень через процесуальні помилки, що веде до вторинної віктимізації постраждалих.

3. Обґрунтовано роль Служби освітньої безпеки (СОБ) як «соціального інженера», що долає колізію між відомчими наказами МОН та МВС, забезпечуючи єдиний ланцюг від виявлення латентного конфлікту до юридичної фіксації.

У третьому розділі запропоновано шляхи удосконалення юридико-психологічних засад протидії булінгу, а саме:

- криміналізація тяжких форм – доповнити КК України статтею 150-2 за доведення до самогубства шляхом систематичного цькування.
- захист дітей ВПО – внести зміни до ст. 173-4 КУпАП, визнавши статус переселенця обставиною, що обтяжує відповідальність агресора.
- поняття «суспільного булінгу» – розширити дію закону на місця компактного проживання ВПО та позашкільний простір.

Практична апробація результатів здійснювалася через авторський проєкт «Проти#дій булінгу! Хто мій безпечний друг?», який охопив понад 4000 дітей. Розроблено концепцію мобільного застосунку «My safety friends», що забезпечує анонімний «безпечний вхід» у правове поле, на який мають запит понад 70% дітей ВПО.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективна протидія булінгу дітей ВПО потребує переходу від суто карального підходу до системи відновного правосуддя та інклюзивного безпекового менеджменту, де школа виступає гарантом захисту прав дитини незалежно від її походження.

Після закінчення доповіді ад'юнкта присутніми були поставлені наступні питання:

Тичина Д.М.: Яким є юридико-психологічне співвідношення між досвідом домашнього насильства та проявами булінгу в дитячому середовищі, і як цей взаємозв'язок відображений у національному законодавстві?

Відповідь: Дякую за запитання. Булінг часто є результатом імітації моделі поведінки, яку дитина спостерігає вдома; кривдник нерідко копіює патерни домашнього насильства, проєктуючи на слабших однолітків власні страхи або залякування, які він відчуває з боку батьків. Досвід жорстокого поводження у родині (з яким стикається кожна четверта дитина), брак емоційного зв'язку або авторитарне виховання виступають основними чинниками, що спонукають дитину до участі в інтерактивній структурі булінгу. Освітній заклад нерідко стає «полігоном» для вивільнення негативних імпульсів та кумулятивного стресу, накопичених дитиною в мезосистемі родини, що робить булінг формою деформованого соціального контролю. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» офіційно визначає, що профілактика булінгу та домашнього насильства – це взаємопов'язані аспекти однієї проблеми, які потребують інтегрованого підходу до реагування. Діти, схильні до булінгу через сімейне неблагополуччя, мають у чотири рази вищий ризик притягнення до кримінальної відповідальності у

дорослому віці, що підтверджує системність деструктивного впливу домашнього середовища.

Романенко О.В.: Ви обґрунтовуєте доцільність створення анонімних цифрових каналів (запит на які серед дітей ВПО становить понад 70%). Проте, згідно з наведеними даними, майже половина учнів 9-х класів не повідомляють про факти агресії навіть за наявності знань. Чи не є проблема глибшою, ніж просто відсутність анонімного каналу?

Відповідь: Дякую за запитання. Анонімність розглядається як інструмент мінімізації ризику «зрадництва» в очах колективу, що є критичним для дитини-чужака (ВПО). Дані свідчать, що майже половина підлітків не повідомляють про агресію саме через страх перед дорослими та «процедурний формалізм». Цифрова платформа з анонімним чат-ботом дозволяє стабілізувати емоційний стан дитини до початку офіційного розслідування, що знижує ймовірність відмови від свідчень у майбутньому.

Бойко-Бузиль: Ваше дослідження зафіксувало критичний розрив: понад 20% батьків ВПО скаржаться на булінг, тоді як жоден із 199 опитаних педагогів не визнав себе свідком таких фактів. Чим, на вашу думку, зумовлена така апперцептивна деформація вчителів – несвідомим намаганням легітимізувати насильство як «адаптаційний процес» чи власною психологічною травмою в умовах війни?

Відповідь: Дякую за запитання. Дослідження свідчить, що вчителі схильні до апперцептивної деформації, трактуючи системне цькування як «природний процес притирання» новачків або «труднощами адаптації». Це дозволяє адміністрації несвідомо легітимізувати насильство, уникаючи складних процедур реагування та зберігаючи уявну репутацію закладу. В умовах війни цей ефект посилюється загальним макросоціальним напруженням та намаганням дорослих спростити складні конфлікти.

Андрущенко І.Г.: Ви підкреслюєте колізію між наказами МОН №1646 та МВС №1044 у питанні «хто перший» збирає докази. Яким, на вашу думку, має бути ідеальний процесуальний алгоритм, щоб внутрішнє розслідування школи не заважало поліцейській фіксації?

Відповідь: Дякую за запитання. Для розв'язання конфлікту «хто перший» ми пропонуємо використати потенціал Служби освітньої безпеки (СОБ). Офіцер СОБ, будучи інтегрованим у внутрішній розпорядок школи та одночасно підпорядкованим НПУ, виступає єдиним процесуальним ланцюгом між педагогічним розслідуванням та фіксацією правопорушення поліцією. Це дозволяє усунути «процесуальний фільтр» та забезпечити миттєву реакцію на факти фізичного насильства.

Андросюк В.Г.: Ви пропонуєте розглядати СОБ як «соціального інженера безпеки». Як саме його статус поліцейського має узгоджуватися з етичними нормами педагогічного колективу, щоб не перетворити школу на «режимний об'єкт»?

Відповідь: Дякую за запитання. В нашому розумінні, СОБ – це «соціальний інженер безпеки», який інтегрований у школу не як конвоїр, а як ментор і медіатор. Його діяльність базується на принципах «Тріади»: безпека,

виховання та консультування, що дозволяє будувати стосунки з учнями на довірі, а не на страху.

Бухтіярова І.Г.: У роботі ви зазначаєте, що вчителі часто не ідентифікують булінг, вважаючи його «труднощами адаптації». Які саме чіткі юридико-психологічні критерії ви пропонуєте для розмежування звичайної «адаптаційної сварки» від системного цькування дитини ВПО?

Відповідь: Дякую за запитання. Для розмежування адаптаційної сварки та системного булінгу дітей ВПО слід використовувати такі критерії:

- *систематичність.* Булінг – це тривалий процес (агресія вчиняється двічі або більше разів), тоді як сварка є одноразовим інцидентом;

- *дискримінаційний мотив.* Булінг дітей ВПО базується на стигматизації (висміювання акценту, регіонального походження, специфічного одягу чи статусу «чужого»), тоді як звичайна сварка не торкається ідентичності дитини;

- *дисбаланс влади.* Агресор має соціальну підтримку класу або фізичну перевагу, тоді як дитина ВПО перебуває в ізоляції та соціальному вакуумі;

- *колективність.* Цькування дітей ВПО частіше має груповий характер (механізм «ми проти них»), перетворюючись на публічне приниження за участю свідків;

- *«адаптивна агресія»* (психологічний маркер). Фізичний спалах дитини ВПО часто є реактивним самозахистом на тривале приховане психологічне цькування. Вчителі часто бачать лише цей «останній аргумент», ігноруючи латентну фазу терору;

- *суб'єктивне відчуття.* Вирішальним є психічне страждання потерпілого – якщо дитина відчуває загрозу та системний тиск, це кваліфікується як булінг незалежно від тяжкості фізичних дій.

Сняткова Т.М.: У дисертації зазначено, що діти часто транслюють упередження дорослих щодо «привілеїв» ВПО, що стає джерелом агресії. Які конкретні психокорекційні вправи ви пропонуєте включити до «Типової програми для кривдників», щоб деконструювати ці стереотипи та нівелювати почуття «несправедливості» у місцевих учнів?

Відповідь: Дякую за запитання. Для подолання проблеми «відносної депривації», коли місцеві учні транслюють упередження дорослих щодо нібито надмірних «привілеїв» ВПО (виплат, допомоги), ми пропонуємо модернізувати «Типову програму для осіб, які вчинили булінг». Оскільки чинна програма є надто універсальною, ми обґрунтовуємо необхідність включення до неї спеціалізованого модуля «Подолання соціальних стереотипів та ксенофобії». На основі авторського проекту «Проти#дій булінгу! Хто мій безпечний друг?» пропонується впровадити такі конкретні психокорекційні вправи та методики: «Мій шлях – твоя сила», «Спільний якір», «Мій безпечний друг – це...», «Медіація рівних», «Маршрут безпеки для ВПО», Блок «Усвідомлення особливої вразливості». Окрім роботи з учнями, ми наголошуємо на важливості вебінару «Педагогічний такт та ВПО» для вчителів, щоб вони уникали

публічного виділення допомоги чи пільг для переселенців, що часто стає тригером для заздрості та подальшого цькування з боку однокласників.

Галич М.Ю.: Чи допоможе криміналізація булінгу знизити рівень агресії?

Відповідь: Дякую за запитання. Криміналізація булінгу може стати дієвим інструментом зниження агресії завдяки наступним чинникам:

- *потужний стримувальний ефект.* Визнання булінгу кримінальним злочином (як у Франції) маркує його як пряму загрозу життю та здоров'ю нації, створюючи психологічний бар'єр для потенційних агресорів;
- *відповідність покарання тяжкості наслідків.* Адміністративні штрафи в Україні часто мають символічний характер, тоді як кримінальна відповідальність (зокрема запропонована стаття 150-2 КК) дозволяє призначати санкції, пропорційні заподіяній шкоді у випадках самокалічення або суїциду;
- *персоналізація відповідальності.* На відміну від штрафів, які зазвичай сплачують матері, кримінальний процес фокусується на персональній відповідальності самого кривдника;
- *ефективність розслідування.* Криміналізація надає правоохоронцям більш широкий інструментарій (вилучення гаджетів, триваліші строки давності) для боротьби з системним цькуванням та кібербулінгом.

Водночас світовий досвід (зокрема Східної Азії) показує, що для зниження агресії кримінальні заходи мають поєднуватися з «репутаційними» санкціями та системною превенцією.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам.

Кандидат юридичних наук, професор Андрущенко І.Г. Дисертаційне дослідження на тему «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб» є актуальною та своєчасною науковою працею, присвяченою комплексному аналізу однієї з найбільш гострих соціально-правових та психологічних проблем сучасного вітчизняного суспільства. В умовах збройної агресії проти України, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб та трансформації освітнього середовища проблема булінгу дітей із числа внутрішньо переміщених осіб набуває особливого значення як у науковому, так і в практичному аспектах.

Актуальність теми дисертації обумовлюється необхідністю вдосконалення механізмів правового регулювання, психологічного супроводу та організаційного забезпечення процесу протидії булінгу серед дітей внутрішньо переміщених осіб, які через вимушену зміну місця проживання, втрату соціальних зв'язків, психологічну травматизацію та адаптаційні труднощі належать до категорії підвищеного ризику.

Варто підкреслити, що структура дисертації є логічною та послідовною. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальна побудова дослідження свідчить про системний підхід автора до розкриття обраної проблематики. У дисертаційному дослідженні сформульовано низку положень, що мають суттєве значення як для юридичної психології загалом та і права зокрема.

Що стосується змістовного аналізу дисертації, то можемо звернути увагу на таке:

- у *першому розділі* дисертації автором здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз феномена булінгу, визначено його соціальну сутність, психологічні детермінанти та специфіку прояву щодо дітей внутрішньо переміщених осіб. Позитивної оцінки заслуговує аналіз історичних витоків та сучасного стану нормативно-правового забезпечення протидії булінгу, що дозволило автору комплексно охарактеризувати еволюцію правового регулювання у відповідній сфері;

- у *другому розділі* розкрито юридико-психологічну характеристику булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб, визначено особливості правового регулювання та сучасні тенденції поширення булінгу в освітньому середовищі. Автором використано належний методологічний інструментарій дослідження, що забезпечило достовірність і обґрунтованість отриманих результатів. Важливим є акцент на поєднанні правового та психологічного підходів до аналізу проблеми;

- особливий науковий і практичний інтерес становить *третій розділ* дисертації, у якому запропоновано напрями вдосконалення процесу протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб. Автором обґрунтовано організаційні, психолого-педагогічні та правові механізми підвищення ефективності профілактики булінгу, а також представлено авторський проєкт «Проти#дій булінгу! Хто мій безпечний друг?», спрямований на формування безпечного освітнього середовища та розвиток навичок ненасильницької комунікації серед дітей.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному поєднанні юридичних та психологічних підходів до вивчення булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб, уточненні понятійно-категоріального апарату, визначенні соціально-психологічних детермінант булінгу та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів його запобігання та протидії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих положень і рекомендацій у діяльності органів публічної влади, закладів освіти, психологічних служб, правоохоронних органів, а також у процесі підготовки фахівців у галузі права, психології та педагогіки.

Дисертація характеризується належним рівнем наукової аргументованості, логічністю викладу матеріалу, достатньою джерельною базою та коректним використанням наукових методів дослідження. Висновки дисертації є обґрунтованими, відповідають поставленим завданням та впливають зі змісту проведеного дослідження.

Зауваження, які були висловлені в ході попереднього рецензування, автором були повністю враховані.

Висновок. Дисертаційне дослідження Буранова І. Ю. здійснене на високому теоретичному та методологічному рівнях. Висновки, положення, рекомендації та пропозиції дисертації, відповідають вимогам Положення на

здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають достатній ступінь наукової новизни і практичне значення.

Дисертація «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб» є завершеним, самостійним і актуальним науковим дослідженням, яке має вагоме теоретичне та практичне значення, а її автор може бути рекомендований до захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук Бухтіярова І.Г. Актуальність дослідження булінгу (цькування) серед дітей зі статусом внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні є надзвичайно гострою. Війна та вимушене переселення створюють комплексні психосоціальні проблеми, які роблять цю категорію дітей особливою групою ризику.

Діти ВПО вже пережили серйозний стрес: загрозу життю, втрату рідного дому, звичного кола спілкування, а іноді й близьких людей. Якщо у новій школі чи громаді вони стикаються з булінгом, це викликає повторну травматизацію – повторну психологічну травму. Це катастрофічно впливає на їхнє психічне здоров'я, викликаючи депресію, тривожність та деструктивну поведінку.

Булінг щодо дітей ВПО часто має унікальні тригери (причини), з якими раніше українська система освіти не стикалася в таких масштабах. Регіональні особливості мовлення (наприклад, використання російської мови, суржику або специфічного діалекту) часто стають причиною насмішок. Втрата майна батьками, проживання в орендованому житлі, скромніший одяг чи гаджети порівняно з місцевими однолітками – можуть бути чином виникнення упереджене ставлення.

Успішна інтеграція ВПО у нові громади – це запорука національної єдності та соціальної стабільності. Школа є головним майданчиком для такої інтеграції. Якщо дитина стикається з неприйняттям і цькуванням, процес адаптації руйнується. Це призводить до ізоляції не лише самої дитини, а й усієї її родини, яка закривається від нової громади.

Попри наявність антибулінгового законодавства в Україні, більшість методик розраховані на «класичні» ситуації цькування. Вчителям бракує знань про те, як працювати з дітьми, що мають психологічну травму, та як розрізняти звичайний конфлікт однолітків від ксенофобського чи дискримінаційного тиску на фоні статусу ВПО.

Сьогодні більшість досліджень базуються на загальній статистиці булінгу або на фіксації окремих волонтерських кейсів. Не вистачає глибокого аналізу динаміки: як саме статус ВПО впливає на позицію дитини в колективі (чи частіше вони стають жертвами, чи, навпаки, проявляють захисну агресію), та які превентивні програми є дійсно ефективними в умовах воєнного стану.

Актуальність теми зумовлена необхідністю створення безпечного освітнього середовища для дітей ВПО в умовах триваючого військового конфлікту в Україні. Захист цієї вразливої категорії від булінгу є важливим не лише для збереження їх психічного здоров'я, а й для успішної інтеграції внутрішньо переміщених сімей у нові соціокультурні громади, що є стратегічним завданням для держави.

Наукові висновки, положення та рекомендації прикладного характеру, сформульовані дисертантом, відзначаються переконливою аргументацією та науковою достовірністю. Методологія дослідження побудована на інтегрованому використанні широкого спектру загальнонаукових та спеціалізованих методів, що забезпечило всебічне врахування специфіки досліджуваного явища та поставлених завдань наукового пошуку. Обрана дисертантом система методів характеризується внутрішньою узгодженістю та послідовністю застосування, що уможливило отримання об'єктивних, вичерпних та верифікованих наукових результатів.

Варто відзначити проведений автором ґрунтовний аналіз наявних наукових праць за обраною проблематикою, який демонструє глибоке розуміння сучасних тенденцій доктрини та правозастосування за відповідним напрямом. Такий комплексний підхід до вивчення теоретичного підґрунтя засвідчує ретельність підготовки дослідження та його відповідність сучасному рівню розвитку юридико-психологічної науки.

Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, відображені у 12 наукових працях, зокрема в чотирьох наукових статтях, опублікованих у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук, а також у 7 тезах наукових доповідей та 1 аналітичному огляді.

Структура та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам.

Теоретичні положення, умовиводи та практичні пропозиції наведені у роботі відзначаються належним ступенем теоретичного обґрунтування та емпіричного підтвердження. Дисертант виявляє системне розуміння досліджуваної проблеми, що базується на всебічному вивченні нормативно-правової бази, судової практики, узагальненні правозастосовного досвіду.

Емпіричну основу дослідження становлять результати аналізу даних офіційної статистики, здійснення судової практики розгляду справ за статтею 173-4 КУпАП відповідно до звітів судів першої інстанції. Виокремлення психологічних засад протидії булінгу здійснювалося за допомогою застосування психодіагностичної методики «Агресивна поведінка» (Е. Ільїн, П. Ковальов). Загальна вибірка склала 838 дітей, серед яких 231 внутрішньо переміщена дитина. У ході опитування були залучені респонденти з м. Києва, Київської, Хмельницької, Сумської, Дніпропетровської, Львівської, Закарпатської, Запорізької, Житомирської, Івано-Франківської, Миколаївської, Волинської, Донецької, Полтавської, Харківської, Вінницької, Кіровоградської, Херсонської та Одеської областей, Автономної Республіки Крим.

Застосування належного методологічного підходу (комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання) дозволило отримати науково обґрунтовані результати щодо поширення булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб, а також розробити низку практично значущих рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності державних інституцій за напрямом його протидії.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації

впроваджено та може бути використано у:

науковій діяльності – під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову;

освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Юридична психологія», «Соціальна психологія», «Психологічне забезпечення юридичної діяльності», підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

практичній діяльності – у процесі професійного навчання поліцейських відділу ювенальної превенції управління превентивної діяльності, у процесі організаційної та прикладної діяльності протидії булінгу серед дітей.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності.

Структура дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Вона структурована і складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертація виконана державною мовою.

Зауваження, які були висловлені в ході попереднього рецензування, автором були повністю враховані.

Висновок. Дисертація Буранова Ігоря Юрійовича «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, оригінальним науковим дослідженням.

Таким чином, дисертація виконана на високому науково-методичному рівні, містить низку теоретичних і практичних новацій, відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її основні положення є логічно послідовними, аргументованими та такими, що мають вагомое практичне значення в умовах сучасної кримінологічної політики України.

Якісні характеристики виконаного дослідження, його актуальність та наукові здобутки засвідчують готовність роботи до публічного захисту. Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року № 40 та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор психологічних наук, професор Бойко-Бузиль Ю.Ю.; доктор психологічних наук, професор Романенко О.В.; кандидат юридичних наук, професор Андросюк В.Г.; кандидат юридичних наук, професор Андрущенко В.Г., кандидат юридичних наук Бухтіярова І.Г., кандидат психологічних наук, доцент Власенко С.Б.

Буранов І.Ю. висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції його подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження щодо дисертації Буранова Ігоря Юрійовича «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб»

Дисертація Буранова Ігоря Юрійовича «Юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України у 2022 році, спричинила найбільшу гуманітарну кризу в Європі з часів Другої світової війни. Одним із найбільш критичних наслідків цієї агресії стало масове внутрішнє переміщення населення. За даними Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) та Міністерства соціальної політики України, мільйони громадян змушені були залишити свої домівки, заради збереження життя. Серед них особливу, найбільш вразливу категорію становлять діти внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Процес інтеграції дітей ВПО у нові територіальні громади та незнайоме освітнє середовище виходить за межі суто організаційно-логістичних заходів. Він зумовлений глибокими соціально-психологічними трансформаціями та високим ризиком виникнення конфліктної взаємодії. Аналіз правозастосовної практики свідчить, що діти цієї категорії нерідко стають об'єктами булінгу (цькування), що детерміновано як їхнім специфічним психотравмуючим досвідом, так і латентною соціальною напругою всередині громад, що їх приймають. Загалом, за десять місяців 2025 року в українських школах та інших закладах освіти зафіксували 234 випадки булінгу – на 7 % більше, ніж 2024 року. Статистика свідчить про зростання кількості справ – 234 проти 219. Офіційної статистики булінгу дітей ВПО державними інституціями не здійснюється, незважаючи на складність соціального контуру їх інтеграції в нові громади.

Булінг дітей ВПО не є звичайним міжособистісним конфліктом, оскільки він часто має ознаки стигматизації за територіальною або мовною ознакою. Подібні явища підривають національну єдність, створюють внутрішні лінії розлому та використовуються в інформаційно-психологічних впливах для дестабілізації країни. Держава має забезпечити не просто «фізичне перебування» дитини в школі, а її повну безпеку та інклюзію. Відсутність дієвих юридико-психологічних засад протидії цьому явищу створює ризик

формування «втраченого покоління», чия соціалізація буде викривлена агресією як зовнішньою (війна), так і внутрішньою (цькування в новому середовищі). Зазначене обумовлює комплексний характер соціального та психологічного виміру проблеми забезпечення безпечного освітнього середовища дітей внутрішньо переміщених осіб.

Гарантованим обов'язком демократичної держави виступає створення нормативно-правових засад запобігання поширенню булінгу дітей. Нормативно-правова система охорони дитинства в Україні має багаторівневу структуру, фундаментом якої є Конституція України, що проголошує рівність дітей у своїх правах незалежно від походження (стаття 52), та Закон України «Про охорону дитинства», який визначає охорону дитинства як стратегічний загальнонаціональний пріоритет. Особливе місце в цій системі посідає Закон України «Про освіту», зокрема стаття 53-1 гарантує право на безпечне освітнє середовище, вільне від будь-яких форм насильства та дискримінації. Для дітей ВПО ці загальні гарантії підсилюються нормами Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який зобов'язує державу створювати умови для успішної інтеграції та соціальної адаптації таких дітей за новим місцем проживання. У контексті протидії деструктивним формам соціальної взаємодії ключове значення має Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», який вперше на законодавчому рівні закріпив поняття булінгу та встановив адміністративну відповідальність за його вчинення (стаття 173-4 КУпАП).

Водночас аналіз зазначених актів свідчить про наявність певного правового дуалізму: при наявності розвиненої декларативної бази бракує підзаконних механізмів, які б враховували особливу психологічну вразливість дітей ВПО як жертв або свідків булінгу. Це актуалізує потребу в імплементації міжнародних стандартів не лише в юридичну практику, а й у систему психологічного супроводу правових процедур, що дозволило б перейти від формального покарання за булінг до реального захисту інтересів дитини в умовах воєнного стану.

Юридична площина проблеми протидії булінгу дітей в Україні сфокусована на фіксації правопорушення та накладенні штрафів, що, як доводить світова практика запобігання цькуванню, має обмежену ефективність. Чинна правова база не враховує специфічний статус дитини ВПО як суб'єкта, що вже перебуває в стані гострої адаптаційної кризи. Юридичні механізми протидії булінгу щодо дітей ВПО потребують диференціації та інтеграції з психологічними методами відновного правосуддя. Брак чітких юридичних засад, які б враховували особливий статус потерпілих ВПО, призводить до вибірковості та формалізму в роботі правоохоронних органів й адміністрацій закладів освіти.

Питання соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених дітей розглядалися в наукових працях М. Барабаш, С. Бабачанах, О. Ворошук, К. Вольської, К. Гордєєвої, Г. Даниленко, Т. Зубіашвілі, Є. Калініна,

Л. Харченко, О. Лавренко, Л. Мельник, В. Пундева, О. Роговської, І. Сидоренко, Л. Страшок.

Окремі аспекти розгляду булінгу як соціального та психологічного явища були висвітлені в розвідках П. Бойчук, Ю. Бриндікова, О. Гавришак, Т. Журавко, Л. Задорожної-Княгницької, М. Козігори, А. Романюк, Л. Місінкевич, С. Машак, Ю. Клименко, О. Макарової, Т. Мельник, О. Мельникової, М. Наказного, М. Погомій, Г. Поліщук, С. Таратути, Н. Трофаїла.

Опрацювання нормативно-правових механізмів протидії булінгу як адміністративного правопорушення представлено в наукових дослідженнях А. Гутник, А. Запорожець, Т. Миронюк, Ю. Левченка, Т. Красюка, М. Легенького, М. Нетреби, І. Хаджинова, О. Петечела, М. Приходько, О. Проця, Р. Романків, Є. Соболь, Л. Сорочук, Р. Сербіна, Ю. Суденко.

Водночас більшість наявних наукових досліджень мають фрагментарний характер і не враховують тривалий характер війни та динаміку інтеграції ВПО. Зазначене обумовлює актуалізацію комплексного інтегративного дослідження протидії булінгу дітей ВПО в площині юридичної психології.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки; положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 року); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України № 392/2020 від 14 вересня 2020 року); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України № 501/2015 від 24 березня 2021 року); Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 року № 708-р); Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи (Указ Президента України від 12 січня 2011 року № 24/2011); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023); плану науково-дослідницьких робіт Національної академії внутрішніх справ.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз юридико-психологічних засад протидії булінгу дітей ВПО і розроблення на цій основі науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи превенції та профілактики цього явища.

Для виконання окресленої мети визначено розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати соціальну сутність та психологічну детермінацію феномена булінгу;
- дослідити історичні витоки та сучасний стан нормативно-правового забезпечення протидії булінгу в практиці суспільних відносин;
- розкрити соціально-психологічні детермінанти виникнення булінгу дітей ВПО;

- виокремити та обґрунтувати методологічний інструментарій дослідження феномена булінгу дітей в освітньому середовищі;
- означити особливості правового регулювання та актуальні тенденції поширення булінгу дітей ВПО;
- визначити організаційні та психолого-педагогічні напрями удосконалення протидії булінгу дітей ВПО;
- охарактеризувати зміст та реалізацію заходів авторського Всеукраїнського проєкту «Проти#дій булінгу! Хто мій безпечний друг?».

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері запобігання та протидії булінгу дітей ВПО.

Предметом дослідження є юридико-психологічні засади протидії булінгу дітей ВПО.

Методи дослідження. У дисертації використані загальнонаукові і спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. В основі їх застосовування є діалектичний метод, завдяки якому окремі елементи досліджуються у взаємодії та взаємозалежності.

Формально-логічні методи застосовувались під час аналізу матеріалів судової практики, наукових положень та концепцій, які відображають специфіку дослідження (розділи 1 – 3). Порівняльно-правовий метод використано під час аналізу правових питань у сфері протидії булінгу, під час аналізу норм кримінального та адміністративного законодавства (розділи 1 – 3). Системно-структурний метод – у процесі формування загальної характеристики історії розвитку застосування правового регулювання відповідальності за вчинення булінгу, визначенні міжнародних стандартів здійснення протидії цькуванню (розділ 1). Функціональний метод – для формулювання особливостей впливу правових явищ через аналіз їхніх функцій, ролі та практичного впливу на суспільні відносини у сфері запобігання та протидії булінгу дітей ВПО (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 3.1). Методи порівняльного правового прогнозування – під час формулювання конкретних пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правових та організаційних засад протидії булінгу дітей ВПО (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2). Статистичний метод та методи психодіагностики застосовувалися для аналізу результатів опитування з метою узагальнення статистичних відомостей за темою дослідження (підрозділи 2.1, 2.2). Метод синтезу – під час формулювання висновків та пропозицій за темою дисертації.

Емпіричну основу дослідження становлять результати аналізу даних офіційної статистики, здійснення судової практики розгляду справ за статтею 173-4 КУпАП відповідно до звітів судів першої інстанції. Одержання даних щодо актуальних тенденцій поширення булінгу дітей ВПО реалізовувалося шляхом проведення анонімного опитування за допомогою інструментів Google. Виокремлення психологічних засад протидії булінгу здійснювалося за допомогою застосування психодіагностичної методики «Агресивна поведінка» (Е. Ільїн, П. Ковальов). Загальна вибірка склала 838 дітей (із них: 56,9 % осіб жіночої статі та 43,1 % осіб чоловічої статі), серед яких 231 внутрішньо переміщена дитина (із них: 62,7 % осіб жіночої статі та

37,3 % осіб чоловічої статі). У ході опитування були залучені респонденти з м. Києва, Київської, Хмельницької, Сумської, Дніпропетровської, Львівської, Закарпатської, Запорізької, Житомирської, Івано-Франківської, Миколаївської, Волинської, Донецької, Полтавської, Харківської, Вінницької, Кіровоградської, Херсонської та Одеської областей, Автономної Республіки Крим.

У роботі також було використано особистий досвід роботи здобувача на різних посадах Управління ювенальної превенції Національної поліції України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням щодо виокремлення юридико-психологічних засад протидії булінгу дітей ВПО, в якому сформульовані вперше наукові положення і рекомендацій, які мають важливе теоретичне та практичне значення.

Незважаючи на ґрунтовний внесок сучасних авторів щодо аналізу проблем захисту прав дітей, на сьогодні комплексного дослідження, присвяченого юридико-психологічним засадам протидії булінгу дітей ВПО, не проводилося.

Основні положення, що виносяться на захист:

вперше:

– виокремлені основні чинники запобігання булінгу дітей ВПО, а саме: нормативно-правову детермінацію; психологічний супровід; інклюзивне безпечне середовище; інституційну взаємодію; діджиталізацію та конфіденційність механізмів звітування;

– доведено невідповідність чинної моделі правосуддя потребам соціальної інклюзії дітей ВПО, зокрема: високий відсоток процесуально незавершених справ трансформує судовий процес із механізму захисту на інструмент вторинної віктимізації; специфічні для війни чинники (повторна евакуація, зміна місця проживання або неможливість участі в засіданнях) створюють умови, за яких правосуддя стає недоступним саме для найбільш мобільних та вразливих груп населення (ВПО); ігнорування судами заходів виховного впливу (стаття 24-1 КУпАП) перетворює юридичну санкцію на додатковий стрес-фактор для малозабезпечених сімей ВПО, що не виправляє поведінку дитини, а лише посилює соціальну напругу;

– проведено емпіричне дослідження поширення булінгу дітей ВПО в нашій державі, що дозволяє стверджувати, що зазначене явище має виражену матеріально-фізичну спрямованість та колективний характер. Психологічний профіль такої дитини характеризується «адаптивною фізичною агресією», яка є не ознакою делінквентності, а виступає симптомом незавершеної соціальної адаптації та захисною реакцією на інституційну байдужість;

– запропоновано та реалізовано проєкт «Проти#дій булінгу! Хто мій безпечний друг?», що базується на принципах комплексності, міжінституційної взаємодії, інклюзивності соціального середовища та включає інформаційні, просвітницькі, підтримувальні соціально-психологічні заходи запобігання булінгу;

удосконалено:

- розуміння основ нормативно-правового регулювання протидії булінгу дітей в Україні;
- напрями організаційних засад запобігання булінгу дітей в освітньому середовищі;
- положення про специфічність віктимного статусу дітей ВПО в новому освітньому середовищі;
- зміст та особливості психологічного профілю дітей ВПО у статусі «жертва» та «кривдник»;
- тлумачення принципів створення інклюзивного соціального середовища дітей ВПО;
- набуло подальшого розвитку:*
  - розуміння соціальної сутності та психологічної детермінації феномена булінгу;
  - застосування світового досвіду нормативно-правового та організаційного запобігання булінгу дітей;
  - виокремлення історичних витоків та соціально-психологічних детермінант виникнення булінгу дітей ВПО;
  - визначення психологічних особливостей поведінки дітей ВПО в процесі адаптації до нового місця проживання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені у дисертаційному дослідженні положення та рекомендації використовуються та можуть бути використані в:

- *науковій діяльності* – під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 10. 04. 2026 № 99-нд);
- *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Юридична психологія», «Соціальна психологія», «Психологічне забезпечення юридичної діяльності», підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів, а також рекомендувати їх до вивчення під час самостійної роботи здобувачів вищої освіти (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 10. 04. 2026 № 98-оп);
- *практичній діяльності* – у процесі професійного навчання поліцейських відділу ювенальної превенції управління превентивної діяльності (акт впровадження відділу ювенальної превенції управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції у м. Києві від 10. 04. 2026; акт впровадження відділу ювенальної превенції управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції у Київській області від 14. 04. 2026); у процесі організаційної та прикладної діяльності протидії булінгу серед дітей (акт впровадження Центру позашкільної освіти Дарницького району м. Києва від 09. 04. 2026; акт впровадження Будинку дитячої та юнацької творчості «Дивоцвіт» від 13. 04. 2026; акт впровадження Дитячої телевізійної академії «33 канал KIDS» від 08. 04. 2026; акт впровадження ГО

«Всеукраїнське об'єднання протидії булінгу! Мої безпечні друзі!» від 06. 04. 2026).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно, сформульовані положення та висновки обґрунтовані на основі особистих досліджень автора. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача. Окремі положення дисертаційного дослідження викладено у співавторстві з науковим керівником О. Кудерміною. У науковій статті «Юридіко-психологічні проблеми протидії булінгу дітей ВПО в Україні» особистий внесок здобувача становить 70 %. Зокрема, автором проаналізовані результати самостійно проведеного теоретичного дослідження, Кудерміною О. здійснено огляд наукових джерел щодо психологічних аспектів дослідження проблеми.

Апробація матеріалів дисертації. Ключові положення дисертації, висновки й рекомендації оприлюднено на 7 міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та науково-практичних круглих столах, зокрема: «Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів» (м. Київ, 31 жовтня 2022 р.), «Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій» (м. Київ, 07 квітня 2023 р.), «Актуальні питання протидії булінгу у воєнний час. Хто мій безпечний друг у протидії булінгу?» (м. Київ, 04 травня 2023 р.), «Особистість, суспільство, війна» (м. Харків, 26 квітня 2024 р.), «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки» (м. Львів, 21 лютого 2025 р.), «Формування особистості правоохоронця в сучасних умовах» (м. Київ, 31 жовтня 2025 р.), «Ментальне здоров'я особистості в парадигмі воєнного стану» (м. Київ, 23 грудня 2025 р.).

Публікації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, відображені у 12 наукових працях, зокрема в чотирьох наукових статтях, опублікованих у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук, а також у 7 тезах наукових доповідей та 1 аналітичному огляді.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Буранов І. Ю. Психологічні особливості поведінки булера та його жертви. *Юридічна психологія*. 2023. Т. 1 (32). С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.33270/03233201.86>
2. Буранов І. Ю., Кудерміна О.І. Юридіко-психологічні проблеми протидії булінгу дітей ВПО в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Право». 2025. № 7 (47). С. 940-952. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7\(47\)-940-952](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-7(47)-940-952)
3. Буранов І. Ю. Теоретико-методологічні засади профілактики та протидії булінгу в освітньому середовищі. *Успіхи і досягнення у науці*. Серія «Право». 2026. № 2 (24). С. 71-83. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-2\(24\)-71-83](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-2(24)-71-83)
4. Буранов І. Ю. Удосконалення організаційних засад протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб. *Наукові інновації та передові технології*.

Серія «Право». 2026. № 4 (56). С. 2961-2973. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4\(56\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4(56))

Інші друковані праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Буранов І. Ю., Кудерміна О.І. Соціальні особливості булінгу та сучасні засоби їх виявлення. *Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів* : матеріали III Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Київ, 31 жовт. 2022 р. Київ, 2022. С. 55-59.

2. Буранов І. Ю. Кібербулінг як фактор ризику в освітньому середовищі *Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій* : матеріали IV Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Київ, 7 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 24-28.

3. Буранов І. Ю. Профілактика булінгу та співпраця з державними органами влади. *Актуальні питання протидії булінгу у воєнний час. Хто мій безпечний друг у протидії булінгу?* : матеріали II Всеукраїнського форуму, м. Київ, 4 трав. 2023 р. Київ, 2023. С. 8-11.

4. Буранов І. Ю. Особливості поширення булінгу як засади превентивної діяльності щодо його попередження. *Особистість, суспільство, війна* : матеріали Міжнародного психологічного форуму, м. Харків, 26 квіт. 2024 р. Харків, 2024. С. 69-72.

5. Запобігання булінгу серед неповнолітніх: аналітичний огляд / І. Ю. Буранов, В. Г. Сюрвачик, О. В. Максименко, І. А. Ботнаренко. Київ, 2025. 90 с.

6. Буранов І. Ю. Булінг в психологічній проблематиці дітей ВПО в Україні. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки* : зб. тез Міжнародної наук.-практ. конф., м. Львів, 21 лют. 2025 р. Львів, 2025. С. 87-89.

7. Буранов І. Ю. Психологічні ризики булінгу внутрішньо переміщених осіб. *Формування особистості правоохоронця в сучасних умовах* : матеріали наук.-практ. круглого столу, м. Київ, 31 жовт. 2025 р. Київ, 2025. С. 10-13.

8. Буранов І. Ю. Булінг як чинник порушення ментального здоров'я дітей внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Ментальне здоров'я особистості в парадигмі воєнного стану* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Київ, 23 груд. 2025 р. 2025. С. 47-49.

Характеристика особистості здобувача. Буранов Ігор Юрійович. Освіта вища – юридична, економічна. У 2007 році закінчив Київський національний університет внутрішніх справ та здобув диплом спеціаліста за спеціальністю Правоохоронна діяльність, у 2019 році закінчив Київський національний торговельно-економічний університет та здобув диплом бакалавра за спеціальністю Економіка підприємництва, у 2019 році Національну академію внутрішніх справ та здобув диплом магістра за спеціальністю Публічне управління та адміністрування. З 2007 року по 2022 рік працював на різних посадах Головного управління МВС України в місті Києві. З серпня 2022 року по сьогоднішній день ад'юнкт відділу аспірантури (ад'юнктури) та докторантури Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та містить основну частину (вступ, три розділи, які логічно об'єднані у сім підрозділів, висновки), список використаних джерел і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 324 сторінки, з яких основний текст – 281 сторінка. Список використаних джерел містить 214 найменувань на 24 сторінках. Додатки викладено на 43 сторінках.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Юридіко-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Буранова Ігоря Юрійовича «Юридіко-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Буранова Ігоря Юрійовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Буранова Ігоря Юрійовича «Юридіко-психологічні засади протидії булінгу дітей внутрішньо переміщених осіб» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 18, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий
завідувач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор філософії

Маріанна БУДАНОВА